

Seksualitet og utviklingshemming

AV RANVEIG HODNE & HEGE TELLEFSEN, SEKSJON FOR
VOKSENHABILITERING, SSHF

Hva jobber vi med ift seksualitet på Voksenhabiliteringen:

- ▶ -Vi har individuell samtaler med pasienter
- ▶ Gruppeundervisning
- ▶ Veiledning av personalgrupper
- ▶ Vi jobber med overgrepssproblematikk. Samarbeid med Barnehuset.
- ▶ Kjønnsideitet og seksuell orientering

- ▶ Målet med vår jobb er: Pasienten og personalgrupper får økt kunnskap om seksualitet.
- ▶ Pasienten skal lære å sette grenser for seg selv,
- ▶ Respektere andres grenser
- ▶ Forebygge overgrep.
- ▶ Pasienten får oppfylt sin rett til opplæring på eget nivå og enge forutsetninger.

Utviklingshemming , holdning og seksualitet

- ▶ Gode holdninger til utviklingshemmede og kunnskap om deres rettigheter til å eie en egen seksualitet er grunnleggende for at utviklingshemmede skal ha mulighet for å utvikle sin seksualitet (Barstad 2006). Hvis du ikke har tillatelse til å eie din seksualitet, så er du ikke et helt menneske. Og eier du ikke din seksualitet, så er muligheten der for at hjelpere ikke ser at du blir utsatt for seksuelle overgrep (Fjeld 2013).

Hvorfor er det viktig å snakke om seksualitet ?

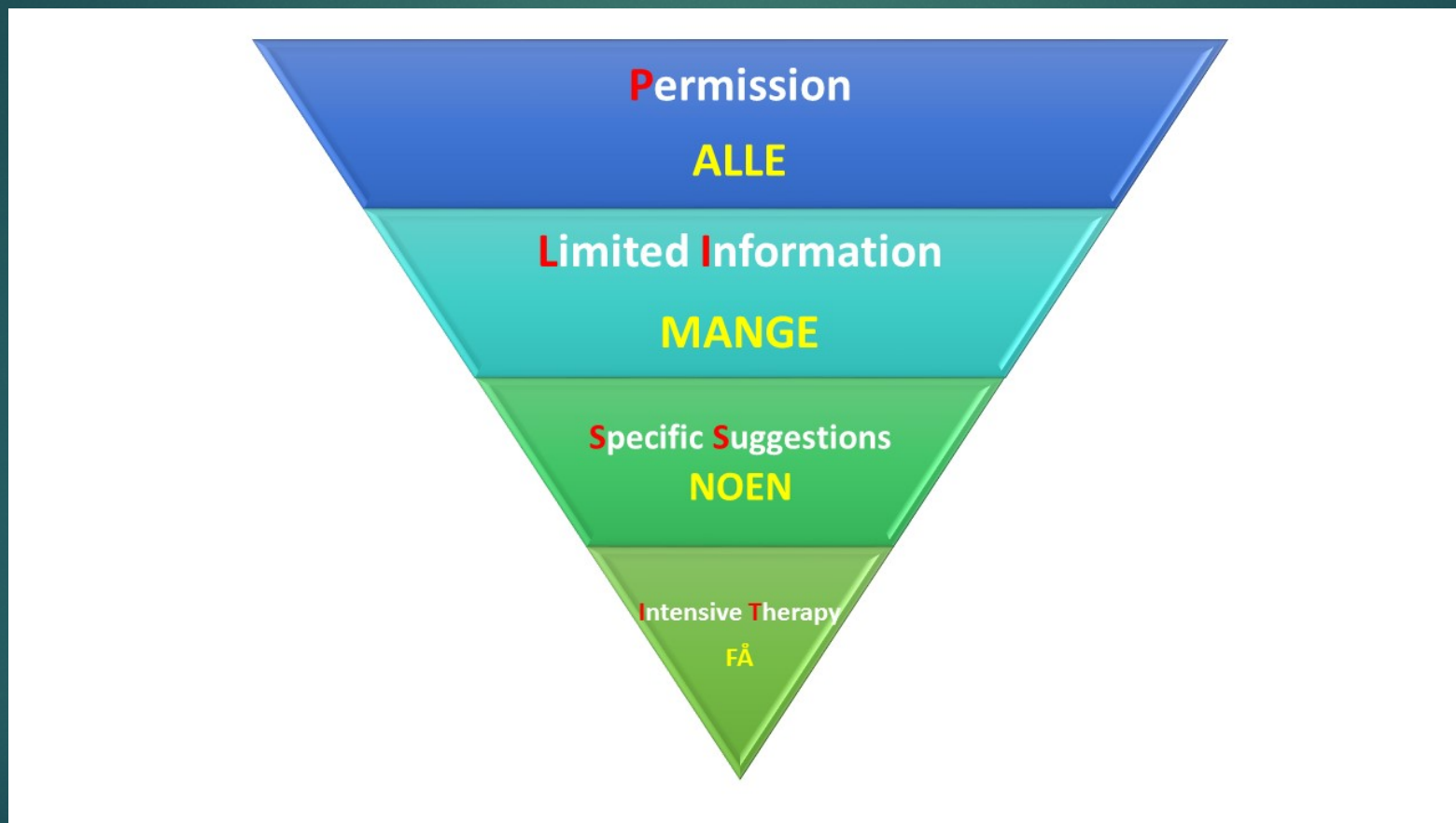
- ▶ Lite kunnskap blant utviklingshemmede
- ▶ Mindre sosialt nettverk
- ▶ Feillæring
- ▶ Holdning til utviklingshemmede og seksualitet i samfunnet.
- ▶ Forebygge overgrep

Hvorfor er det vanskelig?

- ▶ Seksualitet er privat og intimt.
- ▶ Tjenesteytere føler de har lite kunnskap, men er det reelt? Eller er utfordringen at det er vanskelig å prate om dette?
- ▶ Økt kompetanse om temaet gir trygghet og dermed profesjonalitet til å utøve veiledning.

PLISSIT-MODELLEN

Denne modellen illustrerer ulike nivåer i fagpersonellets møte med seksuelle problemstillinger:

PLISSIT modellen

- ▶ P – (Permission given). Gi tillatelse til å bringe emnet på banen. Tilrettelegge for et privatliv. Tjenesteytere bidrar til å skape et seksualvennlig miljø og tilkjenner at de kan prate om seksualitet hvis bruker ønsker det.
- ▶ LI – (Limited Information). Gi generell undervisning. Tjenesteyter gir relevante opplysninger, råd og veiledning i forbindelse med de seksuelle problemer og behov som klienten gir uttrykk for eller som blir kartlagt.
- ▶ SS – (Specific Suggestions). Gi direkte råd til klienten om hvordan spesifikke seksuelle problemer kan løses. Råd ved for eksempel bruk av hjelpemidler og opplæring i selvstendig bruk av disse. Her kreves mer kompetanse av rådgiver.
- ▶ IT – (Intensiv Therapy). Krever spisskompetanse. Behandler hjelper direkte med en metode til å få klientens seksuelle behov dekket, som for eksempel håndledning ved bruk av hjelpemidler. Dette betyr også iblant en mer permanent bistand. Oppfølging av klienten ved seksuelle overgrep kan også være aktuelt.

Hva kan personalet gjøre i det daglige ?

- ▶ Åpenhet! Alle som arbeider med utviklingshemmete, har et ansvar for å snakke åpent med psykisk utviklingshemmete om kropp og seksualitet. Få seksualitet inn på dagsorden. Gjennom fagdager hvor seksualitet er tema.
- ▶ Åpenhet rundt egne holdninger og evt fordommer rundt seksualitet. I arbeidet med utviklingshemmede må man være konkret, og det utfordrer den enkelte fagpersons egne holdninger og grenser
- ▶ Ikke glem at all drøfting rundt klientens seksualitet må utføres på vedkommendes egne premisser og ut fra deres behov
- ▶ Snakke med bruker om kropp og seksualitet Vi kan forebygge overgrep ved å snakke åpent om kropp og seksualitet med våre brukere. Samtaler om hygiene er en god inngangsport til å finne ut hvordan brukeren har det i forhold til kroppen sin
- ▶ Seksualitet må være et fokus i Individuelle planer og tiltaksplaner. Seksualitet og retten til et privatliv er ofte ikke tatt med i den individuelle planen God helse inkludere også god seksuell helse! 😊

Fortsettelse:

- ▶ Skape et seksualvennlig miljø på arbeidsplassen. Ha brosyrer, spill og dvder liggende. Legge tilrette for at her er det både lov og trygt å snakke om seksualitet.
- ▶ Mange med utviklingshemming går ofte med sterk skyldfølelse for seksuelle lyster og behov, fordi de så mange ganger har blitt møtt med negative reaksjoner hvis de har vist seksuell aktivitet eller seksuell interesse.
- ▶ Utviklingshemmede må bli møtt med en positiv holdning til egen seksualitet og lære å fungere seksuelt ut fra egne forutsetninger. De må lære om samfunnets lover og regler og få anledning til å fungere seksuelt innenfor disse rammene
- ▶ Ha ressurspersoner på arbeidsplassen, eller i kommunen.

Fortsettelse:

- ▶ Ha retningslinjer på arbeidsplassen for å forebygge og fange opp seksuelle overgrep. Statens barnehus snakker mer om dette.
- ▶ Men her er linken til retningslinjene:
- ▶ https://www.bufdir.no/Nedsatt_funksjonsevne/Retningslinjer_seksuelle_overgrep_utviklingshemmede/